

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 551. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1817_309A-txt-shoot-idm12470/facsimile.pdf (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

megen aandig Følelse, som der høret legemlig til at føle hvad der umiddelbar berører os, men til at finde den samme Aand, der straalte i Diet og vaaber i Dret, virkende i Læer og Fingerspidser, dertil høret at være levende inde i Menneskeslægtens aandige Egeme, til i de verbale Begivenheder udenfor Patasina og de heroiske Aldre, til i de upoetiske Dage, Folketærd og Uttringer, at finde den aandige Sammenhæng, dertil udfordres en historisk Aand, som Herder savnede, og som dog maa besjæle hvad der skal fortjene Navn af historisk Vidskab. At nu ogsaa en saadan Aand umuelig kan have uden et særdeles Forbund med Sandheds Aand, er aabenbart; thi det maa være Sandheds Aand som styrer Historien, og derfor nu Bibelen er luttet Ord af den Aand, da er det intet Under, at Herder, som vilde gjøre den til en blot menneskelig poetisk Bog, stødte Aanden for Hovedet, og omfavnede Skyggen.

Man har spurgt, om Herder var Digter, Jean Paul har ganske vittig sagt, at var han ikke det, saa var han mere: et Digt, og mig synes man i saa Fald helst skulde kalde ham en Prophetie: Hamanns Prophetie om Humaniteten o: Menneske = Forgubelsen, hvis Fremstin han oplevede, uden at gjenkende den, fordi han var en Prophetie, som ovenikjøbet over Fornuft-Cristigen havde glemt sig selv. Maa ske var det allermeest træffende at kalde ham en Willerbog,

trykt i Kirken paa Bibelens Bekostning med sine Kobber og sørgyldt Snit, meer til Nærskab end til Oplysning og Opbyggelse, men man kan ogsaa sige det ganske tørt: han var ikke Digter thi han digtede Intet, han skabte kun, som Klæder skabte Folk, han var en god Billed-Skædder, de Lanter han kunde maa se, var han i Stand til at sye en Kastan, hvori de, nok saa skjæve og skrutryggede, saae ud som velklæbte poetiske Ideer, men klæder man dem af igjen, seer man naturligvis, at Skindet bebrøder, seer det ingensteds klarere end i hans forroste Para-Mythier, thi det betyder her: Skabikener med mystisk Overtraak, vakte Muse-Børn at see til, men Træsmit i Grundten. At en saadan Mand maatte ret være hvad man kalder vel talende, og en anderledes Oversætter af græske Kvæblinger og ebraiske Sange, end man var vant til, følger af sig selv, og hans eneste Fortjeneste af Bibelen var aabenbar, at han nødte Tids-Alderen, som just stod i Begreb med at kaste den under Bordet, til i det Mindste at lægge den paa Hylben, som Historiens mest poetiske Bog. Han reddede derved ingenlunde Bibelen som Guds Ord, tværtimod, han rev Seiglet og Underkriften af Himmels-Brevet, som vægte, hvorved han ikke alene gav Eichhorn og Bauere med deres Tævninger og Følge-Svende Mod, men en dem høist nødvendig Veiledning, til at betragte Aabenbaringen som en jødisk Kosmogon

nie og Mythologie, som et lille Haandbibliothek i den orientalske poetiske Literatur; men, man tør vel sige, han reddede derved Bibelen fra de tybste Boglærdes Foragt, og det orientalske Sprog = Studium fra aldeles at gaae under i det ottende Aarhundredes sidste, i alle Maader for Aanden barbariske, Menneſke = Alder. Na, man tør sige, han gjorde meer, thi ved at staae paa det Gamle Testaments poetiske Strang, der i det Mindste i mangt et Hoved maatte finde Gjenlyd, da den fordem havde tonet sødt i mangt et Hjerte, bidrog han, mere end der lader sig beregne, til at vække og opholde den aandige Sands, der i Realismens, Criticismens og Revolutionens Dage, var paa et hængende Haar nær forsvundet, og er dog den nødvendige Retning for en aandig Opreisning. At nu baade Studium og Sands toge en skjæv og falsk, en arabisk, Retning, deri var han ikke uskyldig; thi han stod selv paa Grændserne, hinkede og vinkede til begge Sider, men at man fulgte hvilk af Binkene man vilde, er lige vist, og deraf følger, at havde alle hans Bink gaaet ret om, havde man ingen af dem fulgt. Hvormegen Umage Herder end i sin sidste Tid gjorde sig, for at vinde den yngre Slægt, hvor ubyre han end medbragte sin Løse for, man kan ikke sige at lynge, men skjælle med de Bugle, han paa Kirkegaard og Gadeværne var iblandt, saa lykkedes det ham dog ingenlunde; han skrev imod Kant, kunde

ikke nægte han anfaae Christus for nok saa Klog, og et vist Samfund mellem det høiere Ulynlige og Menneſket for ganske muelig og ønskelig, og hoed var da mere aabenbart, end at han enten var en arrig Hyfler eller en overtroist Styrper, og i al Fald en svoren Fjende baade af den theoretiske og practiske Fornuft; thi begit han ikke Synd mod Verdens Hellig = Aand; mod Trøsteren, al Sandheds Fuldmægtig, den rene Fornuft selv op ad Dags: Im Anu Et Kant! Denne Tidens Trøster, som nu er gaaet al Kjeds Gang, og begravet under Trappen til det ny julianske Solomons = Tempel, skal vi nu betragte i en Egnelse, og kan gjøre det ganske trygt, da alle Mirakler, og især Opstandelsen fra de Døde strider aldeles imod hans Grundsetninger, saa hans System kan ei staae op igjen, uden at gjøre sig selv til Løgner.

født
1724. Immanuel Kant fra Königsberg levede mest i sin Fødeby, og harstod uændset i Læseverdenen mellem de mange, efter Behag filosofiserende Forfattere, indtil han paa Grændsen af 1781. Eldings = Alderen, i Besfigs og Ernestis Dødsaar, udgav sin Critik over den rene Fornuft, som end ikke strax, men kort før Friederich den Andens Død, begyndte at gjøre en Opfigt og besvirke en Omvæltning i Literaturens Rige, som var mageløs. Efter en halv Snees Aars Forløb kjøledes imidlertid Hidsigheben, og allerede ved Udløbet af det ottende Aarhundrede var den cri-

